

ציונות ויהדות

הציונות - אידיאל שאין לו סוף | בנימין ז'אב הי"ד

יש אנשים שאינם מבינים אותנו כראוי, וסבורים כי מטרת מאמצינו היא לשוב אל ארצנו. האידיאל שלנו הולך הלאה מזה; האידיאל שלנו הוא חזון האמת הנצחית הגדולה; הוא אידיאל שהוא הולך תמיד קדימה; הוא אידיאל שאין לו סוף, שלעולם הוא גדל והולך, כך שבכל פסיעה ופסיעה שאנו פוסעים לפנינו, אופקנו הולך לפנינו, ובפרספקטיבה אנו רואים לפנינו תכלית עוד יותר גדולה ונאצלת, שאליה נשתדל לשים את פנינו.

...אנחנו היהודים נשוב אל המזרח, כשחזיונות התרבות המערבית יהיו תדיר במחשבתנו. אכן, אנו נישא שוב אל ארצות-הקדם כל מה שהוא טוב, כל מה שהוא נאצל ביותר, כל מה שהוא גדול בארצות המערב, שמהן נצא לדרכנו. אנו נשוב ונשתול את עצמנו כפרח זה הצץ מן האדמה, גדל ופורח ונותן את ניחוחו ואת יופיו לעולם. אנו נחזיר את התרבות הגבוהה ביותר לעמנו. אנו נרומם את הנשמה היהודית למרום-פסגתה. אם נזכה להיות שם, ואני מקווה להיות שם (קריאות רמות "אמן"), אנו ניתן להמוני עמנו העניים את כל המחשבות הנעלות הללו, נגאל את נפשותיהם, נעזור להם להגשים את האידיאל הגדול-ביותר של הצדק והיושר.

אינסופי, אינסופי הוא האידיאל. לא ידעתי, עד שבאתי אל התנועה, כי הנוצרים כיהודים רואים את שיבתנו כתחילתם של ימי-פלאות. פלא הימים האלה יהיה שאיפתנו אל האידיאל האינסופי שלנו, האצלתה של האנושות...

הזכות להיות חלוץ | ג'וזף קן שייין

אם לא נראה ההופעה החלוצית בכל תולדות ישראל, לא נוכל להבין קיומו של העם היהודי ומאבקו הבלתי פוסק, ואנסה להגדיר מה זאת חלוציות.

זוהי קודם כל אי-השלמה עם המציאות. אינני יודע אומה בעולם שבמשך כל שנות חיה גילתה כוח עקשני ומתמיד כזה של אי-השלמה. היהודים לא השלימו עם הגלות הראשונה שלהם, לא השלימו עם הגלות השנייה, לא השלימו עם התלאות והמצוקות שבאו עליהם, לא השלימו עם מנדיהם ורודפיהם - ולא נפחדו גם מהמוות. אין עם בעולם שיש בתולדותיו רקע כזה של אי השלמה כתופעה מתמדת יסודית אורגנית כאשר יש לאומה היהודית. בלי כוח זה לא היה נשאר מאתנו זכר, כאשר לא נשאר זכר מהמוני עמים שפגשנו אותם בדרך, מאז יצא איש השח"ל הראשון מחורן - "הלוך ונסוע הנגבה".

הדברים לא התחילו עם התנועה הציונית. והמפעל הציוני לא התחיל עם הקונגרס הציוני הראשון. יסוד פתח-תקוה קדם לקונגרס. אבל גם מקוה ישראל קדמה לפתח-תקוה, והפרדס של מונטיפיורי קדם למקוה ישראל. החבר בן-צבי גילה וממשיך לגלות שהחקלאות היהודית לא פסה מן הארץ. אף על פי כן היה חידוש בתנועה הציונית.

במשך אלפיים שנה גילה העם היהודי כוח נפלא של אי השלמה פסיבית, של אי-כניעה לכוחות-זרים ולדרכי נכרים. הוא לא נכנע לעולם הנוצרי, הוא לא נכנע לעולם המוסלמי, ולא נכנע לכוחות אחרים שרצו לבלעו ולכלותו, מבחינה רוחנית או מבחינה גופנית.

הדבר שנתחדש בדורותינו, שבמקום אי הכניעה הפסיבית באה ההתנגדות האקטיבית, בא רצון המהפכה והכיבוש החיובי. בדורות האחרונים לא הסתפקו עוד חלוצי ישראל באי-כניעה, אלא גמרו אומר להפוך גורלם בעצם ידיהם ולבנות לעצמם חיים חדשים. הופיעה חלוציות חיובית, בונה וכובשת, וראשוני החלוצים החדשים הקימו הכפר העברי הראשון בארץ. קצתם של חלוצים אלה באו מבין חומות ירושלים העתיקה וקצתם מגלות הונגריה. ומאז הלך וגבר היצר הבונה, וכל אשר יש לנו בארץ עכשיו הוא פרי המהפכה היוצרת. הכוח החלוצי הוא כל הזמן בעליה, ולא להיפך.

מאין איפוא נובעת התלונה המתמדת על ירידת המתח החלוצי? אין תלונה זו לגמרי מחוסרת יסוד. אין אנו מסתפקים במעשינו, בכיבושינו ובניצחונותינו. ישנה סגולה שלישית שהיא מטבע החלוץ: מבטו מופנה, תמיד למחר, לעתיד ולא לעבר. הכיבושים והניצחונות שכבש וניצח, אינם מניחים דעתו, כי הוא רואה לפניו דרך ארוכה וקשה שעליו עוד לעבור, והמאמצים שנעשים בשעה זו אינם מספיקים...

חברי ואנכי עצבנו העיירה הקטנה שלנו ועלינו לארץ, ונשארנו מאחרינו מאות חברים יקרים. לא בזנו להם, לא גינינו אותם, אולי רחמנו עליהם; עם עלותנו ועבודתנו בארץ הרגשנו שלנו קרה משהו גדול. לא הפריע לנו כלל וכלל שרוב חברינו, שהיו אתנו באותה אגודת נוער ציונית ופועלי ציון, נשארנו בגולה. הרגשנו במלוא הווייתנו האושר שקרה לנו שזכינו לעלות לארץ ולעבוד בה. ואמנם להיות חלוץ זוהי זכות, זכות אישית גדולה, ועוד רבים יזכו לזכות זו. לא דלל המקור! אנשים ילכו לנגב או למחנות העולים - מתוך אהבה ומתוך התרוממות, וכשילכו ידעו וירגישו שזכו בזכות גדולה ויקרה.

מה היא הזכות? יש היסטוריה לכל עם, וימיה הם אפורים ודומים זה לזה. פעם במאות שנים או רק פעם באלפי שנים קורה דבר גדול שקוראים לו מהפכה, כשכל המציאות, האנשים והחיים מתחדשים. אינני יודע אף דור אחד בישראל או בעמים שלו ניתנה ההזדמנות הגדולה של מהפכה יותר עשירה, יותר רבת תוכן, יותר מבורכת מאשר ניתנה לדורנו אנו. לא מהפכה פוליטית שמספר מדינאים עושים אותה. יש שגם זה חשוב, אבל זה לא ישווה למהפכה שלנו. לנו, לכל אחד מאתנו, ניתנה ההזדמנות היחידה במינה של מהפכת-משנה, מהפכת אדם ומהפכת טבע.

ארץ מיוחדת וממשלה מדינית | היבט ילקב ריינס

קיום רגש העממות (עמיות, לאומיות) בלב בני ישראל, אם מצד נקודת הראות של הדת והאמונה ואם מצד הרגש בלבד, הוא אחד מהדברים הכי נפלאים, כי אין עוד אומה ולשון שהרגש הזה השתמר במ זמן רב כזה בימי גלותם כמו שהשתמר בעם בני ישראל, כי הנה רגש העממות קשור עם ארץ מיוחדת וממשלה מדינית, כי הן הן התנאים היותר עיקריים והיותר יסודיים בהעממות, ובישראל בזמן גלותם מתקיים רגש העממות רק ע"י רגש התקווה משובם לארצם וממשלתם, ולזאת אם יש איזה ענין האמת מציאותו של הרגש בפועל ובמציאות יש לו ערך גדול, וההתאמתות הזאת נתקיימה, במלא מובן המילה.

מכתב למהטמה גנדי | מרדכי אהרון גובר

מה שמכריע לגבי דינו איננה הבטחת הארץ - מה שמכריע היא המצווה שהגשמתה קשורה בארץ, בקיומה של קהילה יהודית חופשית בארץ זו... לפני יותר משלושת אלפים שנה, היה בואנו אל הארץ מלווה בתודעת שליחות ממרום לכונן כאן באמצעות דורות של בני עמנו אורח חיים צודק, אורח חיים כזה שלא ניתן להגשימו על-ידי יחידים בחוג קיומם הפרטי אלא רק על ידי אומה המייסדת את חברתה: בעלות משותפת על הקרקע (ויקרא כה, כג), צמצום תקופתי סדור של ההבדלים החברתיים (ויקרא כה, יג), ערבות לעצמאותו של כל יחיד (שמות כא, ב), עזרה הדדית (שמות כג, ד ואילך), שבת שניתנה לכל והיא מקיפה עבדים ובהמות כיצורים בעלי זכות שווה [למנוחה] (שמות כג, יב), מתן מנוחה לקרקע כשכל אדם רשאי ליהנות באופן חופשי מפירותיה (ויקרא כה, ה-ז).

מצוות יישוב הארץ | היבט ילקב ריינס

הנה מאז הכיר האחד היה אברהם אבינו את בוראו, קושר כל תקותו והבטחתו בהנחילו את ארץ הקדושה לבניו, והלך בה לארכה ולרחבה ונטע אשל (בראשית כ"א ל"ג) ואחריו יצחק זרע בה וחפר בארות מים (שם כ"ו) וכן יעקב בנה בית (שם ל"ג), וכל פסגת תקותם היתה כי בניהם ישבו בארץ המוריה. - ומיום מתן תורתנו הקדושה לא פסקה הנבואה מלצוות על יישוב הארץ, ואין לך פרשה שבתורה שלא נזכר בה ארץ-ישראל, ואף במצוות של חובת הגוף נאמר: "כי יביאך", "כי תבואו" - עשה מצוה כדי שתבוא אל הארץ, ואף במצוות מושכלות ונוהגות בכל מקום ובכל זמן, כמו כיבוד אב ואם נאמר: "למען יאריכון ימך על האדמה" וגו' (שמות כ').

והקפיד השם יתברך על כבוד הארץ יותר מעל כבודו, כביכול, עד שבעשיית העגל, אחרי שובם, מחל להם השי"ת, "וינחם על הרעה, אשר דבר לעשות" (שמות ל"ב י"ד). ועל הוציאם דבת הארץ

וימאסו בארץ חמדה - נשבע ד' ולא ינחם, כמו שנאמר: "אל תעלו וגו' [כי אין ה' בקרבכם]" (במדבר י"ד מ"ב).

ומיום שנבחרו ציון וירושלים, דוד בתהלותיו, ישעיה בחזיונותיו, ירמיה בתוכחותיו ויחזקאל במשליו, לא פסקו מלהפליג במצות ישוב הארץ ולהשתפך נפשם בחרדת הקודש אשר בתוככי ירושלים, ואמר הנביא: "הציבי לך ציונים וגו' שובי אל עריך אלה וגו' (ירמיה לא); אכרים ונסעו בעדר וגו' (ירמיה לא). ודניאל, ואחריו אנשי כנסת הגדולה שמו לחוק לכל ישראל להתפלל תלת זמנין ביום (דניאל ו', ברכות לא ול"ג), על כי ירחם ה' עמו וישיב שבות ציון וירושלים, וכן בברכת מזונו בכל עת להתפלל על הארץ וירושלים.

אולם זה במאה הזאת זרחו קווי אור ע"י גדולי המעש כמו מאנטיפיורי וכיו"ב בהתעוררות רב, ומהרבנים ר' צבי הירש מטאהרן ור' אליהו מגריידיץ, לבנות ולשכלל ירושלים ולהסיר שוממותיה כמעט עד כי נתרחב הדבר ע"י הנלהבים. ורבנים הרבה עמדו מנגד, ואף אותם שהיה בלבם לקרב את הדבר שמו יד לפה, מפני כי חרדו מהנלהבים שלא יגדישו הסאה ומהג' שבועות שהשביע, לבנות ירושלים (כתובות קי"א. ושיה"ש רבה ב' פסוק השבעתי אתכם בנות ירושלים), ומצאנו לרב יהודה, גדול-חסידי האמוראים, אשר לדבריו הקל בכלל השבועה שאיש פרטי לא יעלה מבבל לארץ ישראל (כתובות שם), והיתה חביב עליו ארץ ישראל עד כי גם בנוסח הברכה רצה להזכיר שבח ארץ ישראל (ברכות מ"ג), ואולי מפני זה, כי לפי דבריו לא היה יכול לראות את הארץ, לכן "אין פת בסלו", ולכן אמרו: בר מיניה דרב יהודה דחביבא ליה ארץ ישראל (ברכות שם). ואולי משום זה אמרו: שאני עולא דחביב ליה לרב יהודה (חולין צ"ד). - משום דעולא "נחותא" קרו ליה (ירושלמי סוף כלאים), דהוה נחית וסליק לארעא דישראל, והיה חביב עליו לשמוע מפיו מה בארץ ישראל.

אמנם כעת הסבה ההשגחה אשר באספת הממלכות הנאורות בסאן-רעמא, ניתן צו אשר ארץ ישראל תהיה לעם ישראל, וכיון שסר פחד השבועות וברשיון המלכים קמה מצות ישוב ארץ ישראל, ששקולה כנגד כל מצוות שבתורה (ספרי פ' ראה) - למקומה. ומצוה על כל איש לסייע בכל יכלתו לקיים מצוה זו, ואולי ע"ז נאמר: "עד מתי תתחמקין" (ירמיה לא כ"א), ואם יתן השי"ת ויתרחב הדבר ויגדל ויפרח כשושנה, כמו שנגדלו בימי התרשאת, אשר היו נתונים תחת פרס, דובא-ניידא (קידושין ע"ב), ואף כי כעת תחת ממשלת ארץ-הא"י - עם בריטניה המתונה. אז בטח הוא ענין העומד ברומו של עולם

הן אמנם, שאז היו הנביאים, בנבואה מן השמים, מחזיקים אותם. מי יודע - אולי כמו חרבן הבית השני היה שלא עפ"י הנבואה, (אשר מהאי טעמא כשגלו לא בטלה קדושת הארץ, כדברי נועם של התוס' יו"ט) (בעדות פ' ח. משנה ו') - כן יהיה הנחת אבן פנה שלא עפ"י נביאים, וכנטילתו - כך נתינתו. - אכן במופלא ממך אל תחקור, כי זה תלוי בהופעת אור אלקי לראות אשר כל ענינים הכלליים וקנינים הצבוריים יהיו על טהרת הקודש והצניעות, וכמו שעשו אנשי כנה"ג.

אבל יהיה איך שיהיה, מצות ישוב ארץ ישראל לא נפטר מזה, כל מי שבכחו יעשה. וזכות המצוה הזאת תגן על עמו ישראל בכל מקומות מושבותיהם להצילם מכל רעה, ועיניהם ועינינו תחזינה בשובו לציון ולשמוע בעת יאמר לציון מלך אלקיך בב"א.

הדמוקרטיה ושורשי היהדות | אהרן הכהן הו"ו כ"ט

הסעיף הראשון של הצהרת זכויות-האדם מטעים, שכל בני-אדם נולדים שווים בזכויותיהם. הלכה פסוקה ניתנת כאן, התובעת עדיין את הצדקתה. האם שיויון זה כה מובן מאליו הוא, שאפשר לנסחו כמושכל ראשון שאינו זקוק לראיה!? לאמיתו של דבר, מתמיהה הצהרה זו. שיויון זכויות לכל בני-אדם, יהיה גזעם מה שיהיה, צבעם מה שיהיה, דרגת התפתחותם מה שתהיה! ואנו הלא יודעים היטב - ומבשרנו חזינו - שאין בני אדם נוהגים בהתאם לסעיף ראשון זה, ושהפליה בין בני-אדם - בחוק או בנוהג - קיימת אפילו בארצות העומדות כיום בראש המלחמה לדמוקרטיה!

ואתה, הקורא, האם בחיך, ביחסך אל בני-האדם מגשים אתה עיקרון זה של שיויון-הערך ושיויון-הכבוד של כל בן-אדם?

הדמוקרטיה המוסרית הקדימה כאן את ההתפתחות ההיסטורית-ממשית של האנושות. אולם רק על-ידי כך שהעמים האנטי-דמוקרטיים עשו את עיקרון אי-השיויון של הגזעים ליסוד תורתם, הכריחו את הדמוקרטים לבחון מחדש את יסוד השקפתם. מתנגדי הדמוקרטיה סמכו, כביכול, על הביולוגיה, שתוכיח את יתרונו של גזע-האדונים לגבי גזעים אחרים. ה"הוכחות" האלה היו אמנם מדומות, אך אין כמדע עומד לימין אי-השיויון. על כל פנים אין הוא עומד, כנראה, לצידה של הדמוקרטיה ולתביעת השיויון של כל בני-אדם. שהרי מהו פירושו של שיויון ביולוגי?

שיויון הכבשים בעדר, שיויון החסידות בלהקה; אם מישהו יקבע אותו, לא תהיה בו עובדה המחייבת זכויות, אלא עובדת הטבע בלבד. הדמוקרטיה, הרוצה להוכיח ש"כל בני-אדם נולדים שווים בזכויותיהם", לא תמצא סעד במדעי-הטבע. לא העובדות של הביולוגיה או הפסיכולוגיה תוכחנה את שיויונם של כל בני-אדם, אלא רק ההתעמקות הפילוסופית בשאלה: האדם - מהו?... הצמח או החיה אינם מכירים שום צו, שום שאיפה ודחיפה לקראת מטרה מעבר להם, שטרם הושגה. ואילו האדם חי מתוך הדחיפה הפנימית, דחיפת הצו המוסרי הפועם בו עד יום מותו. האדם הוא אדם באשר הוא משועבד לחובתו המוסרית, והחובה המוסרית שווה לכל בני אדם ומשווה אותם... כך מלמדת אותנו תורת-המוסר להבין את מהות האדם. וכמו במקרים רבים אחרים, הקדימה גם כאן המחשבה הדתית בצירייתה את המחשבה הפילוסופית.

"ויאמר אלוהים: נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובהמה ובכל הארץ" (בראשית א' כ"ז). תורה זו של ספר בראשית על האדם שנברא בצלם, הוא היסוד האמיתי של הדמוקרטיה. "הלא אב אחד לכולנו. הלא אל אחד בְּרָאָנו" (מלאכי ב' י). זהו היסוד לשיויונם של כל בני-האדם. תורה זו הפכה את העולם, כחומר מפוצץ אדיר, והמהפכה טרם באה לקיצה. עוד ארוכה וקשה הדרך, שבה תצטרך האנושות ללכת, עד שתבין - במחשבה ובמעשה - את עומקה של התורה הזאת על האחדות המהותית של המין האנושי, המיוסדת על אחדות הייעוד המוסרי של האדם "לתקן עולם במלכות שדי".

רק דמוקרטיה, שתבין את יסודה העמוק הזה, תבין את עצמה.

למרוד בהיסטוריה | צבי אובלקין

יצאנו למרוד בכל ההיסטוריה; כאשר מחקנו מעברה את כל לקחיה ותשובותיה. כי מה לימדה אותנו ההיסטוריה היהודית בכל אלפיים שנות הגלות? - לדעת להסתדר בכל שעה רעה; לקיים את החיים בכל תנאי: להפעיל שתדלנות: להאמין בנצח ישראל שלא ישקר: להאמין שגְבֻלָה... אותם...

משעה שמרדנו בהיסטוריה זו, נפתחה הדרך לעשייה אחרת. ואני חושבת, שהעשייה האחרת הייתה באמת היסטורית. זאת הייתה תחילתה של היסטוריה יהודית חדשה.

